

ԼՈՒՍԱՔԵՐ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԶԻՆԳՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ ՕՐԵՐԸ

ՀԱՍՏԷ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՍԱՔԵՐ ԼՐԱԳՐԻ
ԳԱԶԻՐԷ

Administration du journal arménien
LOUSSAPER
Boîte Postale 868 Le Caire (Egypte)

ԲԱԺՆԵԳԻՆ

Եղիպտոս Արտասահման	Ողջ զրո	Շիշին
Տարեկան	400	20
Վեցամսեայ	50	40
Եռամսեայ	25	5

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Նամակ և դրամ զրկել վարչութեան հասցեին:
Չեազիրները ետ չեն զարձախի:
Մանուշաներու համար մասնաւոր պայմաններ:
Խմրագրատուներ կը գտնուի Մանուշ փաշա խալիճ, քրտմանի
գծին վրայ:

ԼՈՒՍԱՔԵՐԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

5 Ապրիլ ԳԷ.
1 է. որ մեծ պահոց:

Փոխ առնուած հազուադէպ չեն տարցըներ:

6 Ապրիլ ԳԷ.
1 է. որ մեծ պահոց:

Գիտութիւնները կը պահպանեն ինչ
հարցասիրութիւնն՝ անոնց բանա-
լին է:

ՏԳԵՂ ԲԱՐՔԵՐ

«ԲԱՅՑ» . . .

Մանչեսթրի հայ փառաբան-
ներու խումբի մը մէջ օր մը ինծի
հարցուեցաւ հայ-բողոքական պարոնի
մը մասին որ Թուրքիոյ մէջ Ուրբա-
նոյ մը հիմնած էր և այն միջոցին
Անգլիա կը գտնուէր հանգստակա-
լեան համար:

— Մօտէն կը ճանչնամ այդ
անձը և իր հաստատութիւնը, ըսի,
իւր գործին անձնուէր, անշահաւէր
և ուղղամիտ մարդ է, բայց . . .

— Բայց մայր չը կայ, ընդմիջեց
յանկարծ խումբին գլխաւորը, Ման-
չեսթրի հայ գաղութին ամենէն ազ-
նիւ ու յարգելի անդամներէն մին:
Ու զօրութիւն փաստաբանութեամբ
քննադատեց այն սովորութիւնը որով
մենք Հայերս վարժաւոր ենք ան-
պատճառ թերութիւն մը փնտռել
գտնել մեզմէ: Եւ ըսէ՛մ մէկուն վրայ որ
բաւ անուն մը կը չինէ կամ գոյն-
տի կ'արժանանայ:

— Քանի որ անշահաւէր և ուղ-
ղամիտ մարդ է, յարեց, պէտք է
որ վստահաբար զինք յանձնարա-
րենք հարցնողներուն: Ուրիշ մանր
մունք պակասութիւնները մեզի պէտք
չեն: Եւ իրար, աղէկ ըսենք որ աղէկ
ըլլան:

Տարիներ անցան այն օրէն ի
վեր, ու գիտ չեմ մոռցած այդ
«բայց»ին պատասխանը, որ մեծ դաս
մը եղաւ ինծի, և որ անձնական փոր-
ձառութիւններովս ալ հետզհետէ ա-
ւելի արմատացու և զօրացաւ մտքիս
խորը:

Հիմա փայրկեան մը անդրա-
դառնանք այդ «բայց»ին վրայ: Զը-
պիտի խոստովանի՞ք որ անմեղունակ
երկոյթով մը մեր շրթներէն դուրս
ստացող այդ բառը շատ անգամ մե-
ղաւոր դեր մը կը կատարէ, անուղ-
ղակի ստուարացնելով թիւը մեր այն
ազգակիցներուն որոնք արդէն ուղ-
ղակի կերպով գատափետուած կամ
գատապարտուած են առանց բանա-
ւոր պատճառի:

— Պ. Ա. տաղանդաւոր և ազնիւ
երիտասարդ մըն է, բայց . . .

— Պ. Բ. ազգասէր և յզտակար
հայ մըն է, բայց . . .

— Պ. Գ. վեհաձեռն և սոստա-
ձեռն մարդ մըն է, բայց . . .

Հաւանական է որ երբեմն կա-
րեալ զիտողութիւններ և հիմնաւոր
առարկութիւններ յաջորդեն այդ
«բայց»ներուն, քանի որ ոչ մէկ մարդ
ազատ չէ թերութիւններէ. սակայն,
եթէ լրջօրէն խորհրդածենք՝ պիտի
ընդունինք որ շատ անգամ մեր
«բայց»ները անգիտակցօրէն կ'արտա-
բերուին, տրամաբանիչ և գտնելի
առաջ, պարզապէս՝ զօհաջութ մտաւոր
համար ունակութեան մը, որ կը պա-
հանջէ անպատճառ նոյնացնել ուրի-
շին պատիւը, նուազեցնել ուրիշին
արժանիքը:

Զը յիշենք այն անտանձ յարձա-
կութիւնը որոնք մեր լրագրական է-
ջերը կը գրաւեն, և որոնց ընթեր-
ցումը իսկ բաւական էր օտարազգի-
ներու առջև մեր ազգի տարազնու-
թեան պատիւը ստորնաշնչելու: — Նոյն
իսկ յափառ որ սօսով գրուած կամ
խօսուած և «բայց»երով համեմուած
քննադատութիւններու յաճախութիւ-
նը այն եղբակազմութեան պիտի առաջ-
նորդէ որ մեր մէջ ամենեւին չը կայ
ազնիւ, պարտաճանաչ, և կարող մարդ
մը, որուն արժանիքը և բարեմաս-
նութիւնները գնահատենք սոսանց
վերապահութեան, նոյնպէս չը կայ
հանրային ծառայութիւն զոր ընդու-
նինք իբրեւ ազգասիրական կամ բա-
րեսիրական գործ մը, առանց վերա-
գրելու փառասիրութեան, շահախնդ-
րութեան կամ ուրիշ գաղտնի դի-
տումներու:

Ալ հրաժարինք այդ ունակու-
թենէն, զգուշանանք այդ կապաւոր-
վածքէն:

«Բայց»էն: Մոռացութեան մատնու-
ած արժանիքները և ուրացութեան
գատապարտուած բարիքները հետզ-
հետէ իրօք կը նուազին, քանի որ
անոնք ալ աճելու և ծաղկելու համար
գնահատուած և քաջալերութիւն կը
պահանջեն: Չարաբանելու, խժրե-
լու և վարկարկելու ունակութիւնը
կը ջլատէ ուրիշներուն ազնիւ ձեզ-
տումները, կասկածելի կընէ զեղե-
ցիկ խոհանքները և կ'ապականէ հան-
րային բարոյականը, հետեւաբար
թշնամին է ազգային յառաջդիմու-
թեան:

Չաղկենք, արհամարհենք այդ ունա-
կութիւնը, և խոստովանինք ու քաջա-
լերենք ուրիշներուն բարեմասնու-
թիւնները, առանց վերապահութեան,
առանց նախանձօտութեան, առանց
անտեղի «բայց»ներու:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴՐՈՅ ՄԻ ՔԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԶԻՆԳՇԱՐԹԻ ՎՐԱՅ

Գրեց, ձ. Ս. ՌԷՇՆՈՒՏՍՍ
(Շար. նախորդ թիւէն)

Հիմայ նոյն օրինակ քաղաքականու-
թիւն մը սկսելու վրայ է վանի վիճակին
մէջ ալ: Մեր բարի վալին՝ Թահիր փա-
շան՝ իր ընթացքով առատապայտեց տուած
է արդէն թէ ինք ունէ ջարդի կամ խոռ-
վութեան փափաքող չէ: Բայց, հակառակ
իր բոլոր ջանքերուն, այս խումբերու ներ-
կայութիւնը լոկ, առանց որ թշնամական
ու և յայտնի գործ կատարուած ըլլար ի-
րենց կողմէն, գրեթէ ջարդի նախընթացին
բերած հասուցած էր քաղաքը, և ամբողջ
շաբաթ մը սարսափի մէջ թողած էր ժողո-
վուրդը: Խումբերու ներկայութիւնը պատ-
ճառ եղաւ արդէն որ Նաբէկի նման գեղե-
ցիկ գիւղ մը այրուի ու կողոպտուի ու ա-
նոր բնակիչներէն շատերը ջարդուին: Վա-
լին լաւ պատժեց այս վերջին ոճիւրդ գոր-
ծողները, բայց յայտնի է թէ անկարելի է որ
այս խումբերը շարունակեն Քալ հոռ, նոյն
իսկ իրենց ներկայ վիճակով, և ընդհանուր
խռովութեան մը պայթումին մշտական վը-
տանգը չըլլան, նամանաւոր երբ գարունը
գայ և ձիւները հալին: Ընդհանուր տպա-
ւորութիւնը այն է թէ՛ գարունը եկածին
պէս՝ անոնք նախաձեռնարկ պիտի ըլլան
և պիտի ստիպեն Թուրքերը որ փոխարի-

նեն իրենց: Ու այս բոլորը կ'ըլլայ՝ անց-
եալին փորձառութենէն քաղուած սա ալ-
ներեւ զիտութեամբ թէ՛ ընդհանուր ջարդ
մը պիտի գահալի՞նք, հաւանականաբար
շատ աւելի համապարփակ ու զազանային
քան ինչ որ եղած է առկէ առաջ:

Արդ, կը հարցնեմ թէ կա՞յ արդեօք
մէկը որ կարող ըլլայ աւելի կակուղ մեղ-
դիւններով բնորոշել այսպիսի ընթացք մը
քան օրակէլ զայն իբրեւ ամբողջ ա-
կաւ, կ'անխառնաւոր ու ան-
նօգուտ ջարդ:

Այս գրութեան նպատակն է ջանալ
արդիւն՝ եթէ կարելի է՝ այս սոսկալի ա-
ղետը, որ այնքան յատկօրէն ու յայտ-
նապէս կը սպառնայ իմ օրգեզդրած
Հայրենիքիս: Ես կը ճանչնամ ու կը
սիրեմ այս ժողովուրդը, որուն մէջ ապ-
րած եմ երեսուն տարիէ ի վեր, և հա-
րիւրաւոր հայեր իմ խնամքիս տակ մեծ-
ցած են մեր դպրոցներուն մէջ և անոնցմէ
հազարաւորներու թէ՛ բժշկական և թէ՛ ա-
րիշ ամեն տեսակ օգնութիւններ ըրած եմ:
Չանոնք կը նկատեմ իբրեւ իմ դրացիներս
ու իմ քաղաքացիներս և չեմ կրնար հան-
դառն հաճողով մը միտքս բերել թէ՛ օր
մը՝ հաւանական է որ այս փողոցները նո-
րէն արիւնով ողողուին, այս տունները հրոյ
մարակ ըլլան ու իմ այս բարեկամներս
մորթուուին իմ աչքերու առջև: Կատա-
րելապէս ապահով եմ թէ այդ բաները
տեղի պիտի չունենան՝ եթէ յեղափոխական
գրգռումը առիթ չի տայ անոնց: Յայտնի է
սակայն, թէ այդ տեսակ ընթացք մը զի-
րենք ետ կեցնելու համար՝ անօգուտ է այս
մարդոց զիմում ընել, հետեւաբար ես զի-
մում կ'ընեմ արտասահմանի մէջ գտնուող
այն անձներուն, որոնք թերեւս կրնան կա-
ցութեան վրայ ազդել, ետ կանչել գրգռող-
ները և հազարաւոր անփառ մարդոց, կի-
ներու և տղայաց գոյրներուն ու կեանքներուն
վրայէն բառնալ այս տեսակ անօգուտ քո-
պանալիք մը: Եւրոպայի, Ասիայի և Ամե-
րիկայի բարեսիրտ ու ըրիտոնեայ հայա-
սէրները, որոնք այնքան վեհաձեռնօրէն աշ-
խատած են թեթեւեղելու այս երկրին թշ-
ուառութիւնը, չեմ կարծեր որ կը հասկնան
երբէք թէ իրենք ուղղակի օգնած կ'ըլլան
այս շարիքներու ստեղծումին, երբ այդ
գրգռումներուն պատասխանատու անձները կը
քաջալերեն: Դաւով Լոնտոնի մէջ գտնաւոր-
ուած ժողովին նման ժողովներու արդիւնքին,
պիտի ըսեմ թէ՛ եթէ անոնց չզիտի յա-
ջողէ իրական, անմիջական ու արգիւնա-

ւոր գործողութիւն մը որուն աղղիւնքը պի-
 տի ըլլայ բարենորոգումներու գործադրու-
 թիւնը, վառեղ կայ որ անոնք աւելի շարիք
 հառցենքն ըսն թէ բարիք, որովհետեւ այդ
 պայմանին տակ՝ այդ ժողովներն ալ շախտոյ
 մը պիտի աւելցնեն գրգռումը որ պատրուակ
 ու առիթ կուտայ թուրք կոտաւարութեան
 իր առարկելի մէթոտները շարունակելու:
 Այս տեսակ գրգռումի երկար տարիներէ
 յետոյ, երբ կը տեսնուի թէ ո՛ր է, բարեբար
 արդիւնք ձեռք բերուած չէ, ընկալն է որ
 մարդ հարցնէ թէ այդ տեսակ գործ մը
 օգտակար է միթէ, իսկ թէ վերոյշիշեալ
 գումարութեանք որքան կրնան օգտակար
 արդիւնքներու յայտը ներշնչել, անոնք ու-
 րոնք այդ ժողովները կը սարքեն՝ ինձմէ ա-
 ւելի լաւ կրնան գիտնալ անշուշտ: Եւ, ա-
 մեն պարագայի տակ, պիտի խնդրեմ՝ որ՝
 անորոշաբար, հրամայողաբար՝ զազար մը,
 լինջ մը արուի այս կողմերու տեղական
 արգասութիւն, որուն միակ արդիւնքը պիտի
 ըլլայ դժնգակ աղէտք՝ հոս գտնուողներու
 իհամաճանաթեան համար: Անոնք, որոնք
 զատաստանատու են այս գրգռութիւն, թող
 անին խնամուա ուշադրութեամբ մը ի նկատի
 օտնել թէ՛ սո՛ր դիտմամբ կը զրգուէ ու-
 բշները խփուութիւններ գործելու, ան հա-
 խ՝ եթէ երբէք՝ նուազ մեղապարտ է ըսն
 ինոնք, որոնք այդ խփուութիւնները կը
 օրծեն:
 (Շարունակելի)

